

Szabat

Szabat (inaczej: szabas, szabes) to jeden z fundamentów judaizmu. Wedle tradycyjnego sformułowania przypada mu pierwszeństwo wśród świąt żydowskich. To dzień siódmy, który Biblia nakazuje święcić. Trwa od zachodu słońca w piątek do zachodu w sobotę.

Szabatowi towarzyszy szereg rytuałów domowych i synagogałnych. Wedle tradycji, w domu przed początkiem szabatu kobiety zapalają co najmniej dwie świece, wypowiadając najpierw odpowiednie błogosławieństwa. Na zakończenie odbywa się hawdala - ceremonia oddzielenia „świętego od świeckiego”. W jej trakcie odmawia się błogosławieństwa nad winem, wonnościami oraz nad światłem specjalnej hawdalowej świecy o co najmniej dwu knotach.

Kilka razy odbywają się szabatowe modlitwy zbiorowe, w synagodze albo w innym pomieszczeniu, gdzie zbierze się kworum (tradycyjnie: dziesięciu mężczyzn - minjan). Jeszcze przed rozpoczęciem szabatu następuje jego przywitanie, w trakcie którego śpiewane są hymny ku czci królowej Szabat, która jest też narzeczoną (oblubieńcem jest Izrael). Modlitwa wieczorna jest krótka, bo większa część świętowania ma miejsce w domu. W sobotę rano jest długa modlitwa, w czasie której czyta się ze zwoju Tory ten fragment, który przypada na dany tydzień. Po południu też jest modlitwa, połączona z czytaniem początkowego fragmentu przypadającego na następny tydzień.

Wieczorny posiłek jest poprzedzony kiduszem - ceremonialnym błogosławieństwem nad winem. Specjalne błogosławieństwa odmawiane są też dla dzieci oraz przez męża ku czci żony. Nastrój radości potęgują śpiewy. Sobotni posiłek jest również radosny, natomiast posiłek przed wieczorem ma nastrój nieco smutniejszy, bo zbliża się koniec święta. Dzień sobotni ma być przeznaczony na życie rodzinne (sobotnia noc jest wedle tradycji właściwa dla stosunków małżeńskich), na studiowanie tekstów religijnych i na refleksję nad tym, co ważne. Również na odpoczynek: tradycją jest zarówno spacer jak i drzemka. Przestrzegający szabatu Żydzi otrzymują na ten czas „drugą duszę” (neszoma jetera).

Charakterystyczną cechą szabatu jest powstrzymanie się od wszelkiej pracy. Tradycja zalicza do niej podróżowanie, używanie pojazdów, telefonów i innych aparatów, zapalanie i gaszenie światła, noszenie przedmiotów w miejscach publicznych, pisanie itd. Ogólna idea: chodzi o to, by nie wpływać na bieg świata materialnego, nie początkować w nim nowych procesów. Co siedem dni przestajemy nim manipulować, bo nie jesteśmy jego właścicielami. Żydzi mają w ten sposób zaświadczać o prawdzie Stworzenia: zgodnie z biblijnym opisem Siódmego dnia Stwórcy odpoczął.

Oprócz Stworzenia świata koncepcja i praktyka szabatu zawiera jeszcze dwie idee, obecne w kiduszu i w liturgii. Po pierwsze, jest on pamiątką Wyjścia z Egiptu. Po drugie zaś, ma być przedsmakiem życia wiecznego, a więc mostem w kierunku końca czasów. Szabat odnajduje inną jakość czasu już teraz: to oddzielony od normalności "pałac w czasie". Praktykowanie szabatu umożliwia nawet przeciętnemu,

zagonionemu człowiekowi ciągle przywracanie właściwej hierarchii wartości: wartości wyższe mają pierwszeństwo przed normalnymi zajęciami, interesami, zobowiązaniami, przyjemnościami i nawet przed najmożliwszymi tego świata (jedyne wyjątkiem jest sytuacja ratowania życia i zdrowia).

Szabat jest „znakiem firmowym” judaizmu. Jest zarazem potężnym instrumentem przetrwania. Znana prawda głosi, że bardziej niż Żydzi strzegali szabatu, szabat strzegł Żydów przed zniknięciem.